

УДК 35.072.8

**МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО
ОЦІНКИ СТАЛОСТІ РОЗВИТКУ
РЕГІОНУ ©**

Н.Ф. ЧЕЧЕТОВА,
*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки
підприємств, бізнес-адміністрування та
регіонального розвитку,
Харківський національний університет
міського господарства
імені О. М. Бекетова
(м. Харків),*

В.М. БОНДАРЕНКО,
*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри маркетингу та
реклами,
Вінницький торгово-економічний
інститут
Київського національного торговельно-
економічного університету,
(м. Вінниця),*

О.Г. ПІДВАЛЬНА,
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аграрного менеджменту,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)*

Стаття присвячена проблемам оцінки сталого розвитку регіону. Розглянуто підходи до оцінки сталого розвитку на різних рівнях управління регіону. Виявлено, що, незважаючи на значну їх кількість, у даний час відсутній єдиний системний підхід, що забезпечував би комплексну та обґрунтовану оцінку з метою подальшого вибору цілей та стратегічних напрямів сталого розвитку регіонів. Показано, що для забезпечення результативності управлінських рішень необхідне комплексне застосування критеріїв, системи показників та методів дослідження. Запропоновано методичний підхід до оцінки сталого розвитку регіонів України, в якому загальна оцінка його рівня здійснюється за допомогою інтегрального показника, побудованого на основі соціальної, економічної, екологічної, фінансової та інституційної компоненти розвитку регіонів України, що забезпечує оперативність аналізу даних для визначення пріоритетів регіонального управління та можливість порівняння результатів діяльності органів влади регіонів.

Ключові слова: сталий розвиток, індикатори, стратегічне управління, моніторинг, регіональний розвиток, регіон, стійкість, соціально-економічна система.

Табл.: 1. Літ.: 6.

Постановка проблеми. Управління сталим розвитком регіону характеризується різноманіттям управлінських функцій і вимагає формування комплексу механізмів управління, що відповідають складності регіональної соціально-економічної системи.

На сьогоднішній день сформувався протиріччя між потребою в удосконаленні механізмів управління сталим розвитком регіонів і недостатньою розробленістю методології виконання комплексу робіт з модернізації цих механізмів і формування відповідного інструментарію.

І у нас в країні, і за кордоном відсутній єдиний підхід до формування інтегрального індексу стійкості регіону. Відповідно, немає загальновизнаної методики оцінки сталого розвитку регіону. Існуючі методики оцінки відрізняються громіздкістю і складністю розрахунків, низькою оперативністю збору вихідних даних, недостатньою пов'язаністю різноспрямованих за дією показників, що відображають стійкість (нестійкість) розвитку регіону. Таким чином, дослідження методології оцінки сталого розвитку є дуже важливим для регіонів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінка сталого розвитку території (країни, регіону), що враховує вплив економічних, соціальних, екологічних та інституційних чинників, є значущим науковим завданням, вирішенням якого займаються і українські, і зарубіжні дослідники, в тому числі вчені, серед яких: Аваков А., Ансофф І., Бубенко П., Горошкова Л., Данилишин Б., Ділляк Т., Зайцева Л., Кравцов О., Кушнар'єв Є., Пономаренко В., Тищенко О. Однак проблема вдосконалення методів оцінки сталого розвитку регіону з урахуванням умов економіки інновацій та глобалізації ще не вирішена.

Формулювання цілей статті. На основі аналізу і узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду розробити методику оцінки сталого розвитку регіону, що забезпечує оперативність аналізу даних для визначення пріоритетів регіонального управління та можливість порівняння результатів діяльності органів влади регіонів України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінка динаміки сталого розвитку дозволяє визначити інструменти, частини механізмів і механізми управління стійкістю розвитку регіону, які потребують модернізації. Усебічний аналіз соціально-економічної ситуації в регіоні і оцінка динаміки сталого розвитку потрібна і при вирішенні завдань прогнозування, планування і реалізації стратегії регіону, і в порівняннях досягнутого положення з поставленими цілями, причому з урахуванням ступеня їх досягнення.

У свою чергу, завдання розробки методичного забезпечення аналізу та оцінки соціально-економічної ефективності розвитку регіону вимагає виявлення найбільш прийнятних параметрів для проведення оцінки соціально-економічного стану та динаміки розвитку регіонів, згрупування показників, що характеризують інституційний, господарсько-економічний, природно-екологічний, соціальний блоки-компоненти системи "регіон". Вирішення даного завдання дозволить не тільки дати опис ресурсного потенціалу територіальної соціально-економічної системи і динаміки зміни її показників, а й розробити стратегію сталого розвитку регіону з урахуванням оптимізації витрат на необхідні перетворення. Обґрунтованість наявності зв'язку ефективності і стійкості впливає з таких аксіом, що демонструють зв'язок категорії ефективності з сталим розвитком і надійністю:

- економічна система може бути ефективною, але при цьому не надійною;

- економічна система може бути ефективною і, разом з тим, нестійкою;
- економічна система, маючи різні значення ефективності, може бути стійкою, але ненадійною і навпаки – надійною і нестійкою;
- неефективна економічна система може бути і стійкою, і надійною. При цьому потенціал надійності такої системи швидко скорочується, проте стійкість вона може зберігати протягом тривалішого періоду;
- система оптимальна, коли вона ефективна, стійка і надійна;
- система знаходиться на піку дисфункціональності, коли вона характеризується неефективністю, ненадійністю і нестійкістю [2].

Ці положення показують складність завдань аналізу ефективності, особливо для регіональних соціально-економічних систем. Вони також розглядаються як виправдані обмеження в межах системного підходу до аналізу їхньої ефективності та стійкості, як у статичному, так і в динамічному розрізах.

Огляд літератури з досліджуваної проблеми показав, що підходи до розробки показників сталого розвитку здійснюються на основі наступних моделей:

- модель “навантаження-стан-реакція” (Pressure-State-Response – model-PSR) була розроблена в 1994 році Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). У даній моделі, яка поєднує показники людської діяльності і стану природного середовища, відбивається взаємозв’язок між основними складовими сталого розвитку;

- модель “імпульси діяльності-стан-реакція” (Driving forces-State-Response – DSR-model). DSR-model дозволила розробити індикатори, що належать до чотирьох різних вимірів: соціального, економічного, екологічного та інституційного (1996, ОЕСР);

- модель Driving forces-Prexsure-State-Impact-Responsmodel. Ця модель відрізняється від попередніх можливістю аналізу взаємопов’язаних факторів, що впливають на природне середовище (EEA, 1999);

- модель The Driving forces-Pressure-State-Eksposure-Effects-Actionsmodel (DPSEEA-model). У цій моделі розглядаються питання впливу екологічних змін на здоров’я людини (1999). У результаті компаративістського аналізу моделей ефективності визначено механізм оцінки, компонентами якого є ціннісні орієнтири, цільові індикатори та задані показники, організаційна діяльність і структура, технології управління операціями і методика для вимірювання результатів.

Вибір ефективної стратегії сталого розвитку підпорядковується загальним ціннісним орієнтирам: забезпечити на тривалий період зростання якості життя населення як умови формування, раціонального використання і збереження людського потенціалу [4]. Дана стратегія передбачає наявність методики оцінки стійкості регіону, що дозволяє ідентифікувати фактори-оцінки, що визначають зазначену стійкість і її динаміку. За необхідності сукупність цих факторів-оцінок можливо уточнювати з огляду на специфіку регіону або групи регіонів.

Аналіз зарубіжного і вітчизняного досвіду дозволив виділити два основні підходи до розробки методики оцінки сталого соціально-економічного розвитку регіону.

При першому підході використовується комплекс показників, що характеризують різні аспекти сталого розвитку. Даний комплекс містить від двох до чотирьох груп показників (економічних, соціальних, екологічних та інституційних).

Головними недоліками даного підходу є: необхідність проводити складні комплексні і дорогі процедури збору даних і розрахунку показників і проблематичність своєчасного отримання інформації. Дані обставини можуть суттєво ускладнити практичне застосування таких методик.

Другий підхід передбачає розробку одного інтегрального показника, що відображає загальний ступінь сталого розвитку території. Як правило, даний показник агрегується з трьох показників: економічного, екологічного і соціального. Наявність подібного агрегованого індикатора, на основі якого можлива оцінка сталого розвитку на регіональному рівні, є ідеальною умовою, якщо до уваги береться фактор стійкості в соціально-економічному розвитку регіону. Якщо величина цього агрегованого індикатора зростає, то можна говорити про сталий розвиток регіону, якщо зменшується – то процес розвитку нестійкий [3]. Однак в даний час подібний інтегральний показник, загально визнаний у світі, відсутній.

Переваги такого підходу полягають в наступному:

- інтегральні індикатори доцільно використовувати при розробці, реалізації та оцінці ефективності управлінських рішень;
- інтегральні показники виключно зручні для оцінки поточного стану об'єкта управління і прогнозування майбутніх тенденцій розвитку;
- інтегральні індикатори більшою мірою, ніж набори показників, зручні для порівняння стійкості розвитку в різних регіонах.

Відзначимо недоліки використання інтегральних показників стійкості розвитку регіональних соціально-економічних систем:

- ризик втрати частини інформації через її надмірне узагальнення;
- ризик недооцінки погіршення ситуації в регіоні по одному аспекту сталого розвитку в зв'язку з компенсацією через поліпшення оцінки за іншими складовими сталого розвитку;
- труднощі визначення впливу чинників сталого розвитку та встановлення зв'язків між ними.

Аналіз практики показує, що більш широко застосовується перший підхід, заснований на формуванні комплексу показників. Це, зокрема, такі методики:

- “Цілі розвитку тисячоліття” ООН;
- система показників, передбачена в “Посібнику зі звітності у сфері сталого розвитку” Організації Об'єднаних Націй;
- система показників Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР);
- набір “Індикаторів світового розвитку” Світового банку;
- екологічні рахунки (Європейське співтовариство);
- система показників, що вимірюють навантаження на природне середовище (Eurostat) [6].

У той же час багато українських і зарубіжних дослідників бачать перспективи використання інтегрального показника, що відображає загальний ступінь сталого розвитку регіону. Наведемо ряд таких показників, запропонованих зарубіжними вченими:

- індекс стійкості навколишнього середовища, розроблений дослідниками Єльського і Колумбійського університетів (Всесвітній Економічний Форум у Давосі в 2001 р);

- індекс сталого економічного добробуту, запропонований у 1989 р. Дж. Коббом і Г. Дейлі (США). Індекс використовується в ряді європейських країн (Німеччина, Великобританія, Австрія, Нідерланди);

- індекс людського розвитку (ІЛР), що розраховується на основі інтеграції трьох основних компонентів, що характеризують розвиток людини (довголіття, освіту, дохід) (ООН);

- індикатори Всесвітнього фонду дикої природи;

- індекс всебічного розвитку (“зелений ВВП”), запропонований у доповіді “Добробут в широкому аспекті”, що представлений на конференції ООН зі сталого розвитку (Ріо + 20, Бразилія), що відбулася в червні 2012 року;

- індекс “Справжніх заощаджень” (Genuine saving), розроблений дослідниками Світового Банку для оцінки стійкості національних економік.

У результаті порівняльного аналізу методик оцінки сталого розвитку регіону виявлено їх різноманітність і відмінність за глибиною дослідження і охопленням соціально-економічних процесів. Вельми диференційовані склади індикаторів, методи оцінки та інтерпретації результатів. Це призводить до необхідності оцінювати сталий розвиток регіону за допомогою інтегрального показника (індексу), що розраховується на основі системи приватних показників [3].

З огляду на значимість фінансової стійкості у забезпеченні сталого розвитку регіону, необхідний також набір показників оцінки даного виду стійкості.

Під системою індикаторів стійкого розвитку регіону розуміємо набір показників, що дозволяють інтерпретувати зміну стану інституційних, соціальних, екологічних і економічних характеристик регіону.

Як показало дослідження, система індикаторів сталого розвитку регіону призначена для вирішення наступних завдань:

- визначення стратегічних і тактичних цілей розвитку;
- оперативне управління розвитком регіону;
- оцінка стану регіону в країні і світі;
- забезпечення участі суспільства в управлінні сталим розвитком регіону [1].

Також слід вказати на різноманітність цільової аудиторії – одержувачів інформації про значення індикаторів сталого розвитку. Це, зокрема:

- керівництво державного і регіонального рівнів, якому необхідно мати уявлення про можливості забезпечення сталого розвитку регіону;
- учасники розробки стратегій сталого розвитку регіонів;
- члени міжвідомчих комісій, антикризових штабів регіонів;
- громадськість;
- світове співтовариство.

У результаті аналізу літератури з проблеми побудови системи індикаторів сталого розвитку регіону встановлено, що при цьому важливо домогтися систематизації показників, оскільки набори показників, що використовуються, повинні:

- характеризувати процеси, що відбуваються в трьох різних видах систем (людина, економіка, природа), що мають різні просторово-часові масштаби виміру;
- відображати динаміку соціально-економічних систем [1];
- розкривати залежність результатів функціонування соціально-економічних систем від факторів, що визначають їх стан;

- допускати застосування на будь-якому рівні (на державному, регіональному і муніципальному).

У системах індикаторів сталого розвитку регіону, що застосовуються, інформаційною основою для розробки і подальшого використання у процесі прийняття управлінських рішень служать:

- дані державної статистики;
- дані відомчої статистики;
- інформація, отримана на основі соціологічних опитувань населення регіону;
- дані, що містяться в наукових публікаціях з проблеми сталого розвитку.

У результаті аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду виявлені вимоги, що пред'являються до індикаторів сталого розвитку регіону:

- можливість кількісного вираження;
- можливість використовувати дані національної статистики;
- низькі витрати при зборі інформації та розрахунках;
- можливість оцінки зміни стану регіональної соціально-економічної системи в часі;
- відповідність діючої системи державного і муніципального управління;
- можливість зіставлень і порівнянь з іншими країнами і регіонами [1].

При цьому, на думку авторів, бажано, щоб набір показників забезпечував оцінку сталого економічного розвитку з двох точок зору:

- 1) підтримання стабільності заданого рівня результуючих економічних показників (стабілізаційна стійкість);
- 2) підтримання стабільності пріоритетних показників економічного зростання (динамічна стійкість).

Також при оцінці ефективності соціально-економічного розвитку регіонів поряд з фактором сталого розвитку необхідно враховувати фактор неоднорідності українського економічного простору. Таким чином, необхідна система показників з чітко визначеними сферами їх застосування і характеристиками взаємозв'язку.

На нашу думку, перелік індикаторів, які використовуються для оцінки управління сталим розвитком регіону, повинен допускати коригування при появі нових проблем в економіці, соціальній та екологічній сфері, виявленні нових тенденцій, а також у зв'язку зі зростанням можливостей здійснення моніторингу сталого розвитку регіону. Під цим моніторингом в роботі розуміємо діяльність суб'єктів управління регіоном за комплексною оцінкою ходу і підсумками реалізації стратегії сталого розвитку регіону. З точки зору функціонального аналізу, моніторинг є видом управлінської діяльності, що здійснюється на основі використання методів спостереження, контролю, аналізу, обліку, діагностики, оцінки, прогнозу з метою підвищення сталості регіональної соціально-економічної системи.

При цьому слід зазначити, що моніторинг забезпечує не тільки облік результатів функціонування регіональної соціально-економічної системи і окремих її підсистем, а й надає основу для розробки стратегії розвитку регіону, а також дозволяє провести комплексний порівняльний аналіз сталого розвитку території (це може бути країна, регіони, муніципальні об'єкти).

Об'єктом моніторингу є регіональна соціально-економічна система. Моніторинг сталого розвитку регіону передбачає оцінку якості життя населення та оцінку умов функціонування господарюючих суб'єктів. Ці завдання вирішуються на основі системи індикаторів, які розраховуються за підсистемами регіональної соціально-економічної системи на основі використання показників моніторингу.

У процесі моніторингу управління сталим розвитком регіону вирішуються наступні завдання:

- організовується спостереження;
- проводиться системний аналіз зібраної інформації;
- виявляються фактори, що визначають характер перебігу соціально-економічних процесів;
- встановлюються негативні і позитивні тенденції соціально-економічного розвитку та розробляються прогнози;
- розробляються і обґрунтовуються рекомендації;
- забезпечуються в установленому порядку даними, отриманими в результаті здійснення моніторингу, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а також широка громадськість, ділові і наукові кола.

Нами виділяються такі етапи організації та проведення моніторингу сталого розвитку регіону, наведені в таблиці 1.

Для проведення моніторингу сталого розвитку регіонів пропонується створити підрозділ у складі Міністерства економічного розвитку України.

Таблиця 1

Зміст етапів організації та проведення моніторингу сталого розвитку регіональної соціально-економічної системи

Етап	Зміст етапу
Підготовчий	Постановка мети, складання програми, фінансування заходів, затвердження методики, підготовка технічної бази та кадрів
Реалізація	Збір, агрегування і обробка даних; аналіз; прогноз
Заключний етап	Отримання висновків і розробка рекомендацій

На основі вищевикладеного, на нашу думку, для оцінки сталого розвитку регіону слід застосовувати інтегральний показник (індекс), який розраховується на основі набору приватних показників стійкості.

Авторами пропонується використовувати для оцінки сталого розвитку регіону інтегральний (агрегований) показник – інтегральний коефіцієнт стійкості, який передбачає розрахунок приватних індикаторів, що характеризують соціальну, економічну, екологічну, інституційну, фінансову стійкість.

Пропонований нами інтегральний (агрегований) показник сталого розвитку відповідає вимогам:

- обґрунтованості в методологічному аспекті – він формується на основі показників, що вимірюють успіх у пріоритетних напрямках сталого розвитку регіону;
- можливості кількісного виміру сталого розвитку регіону;
- обліку основних складових розвитку: інституційної, екологічної, економічної та соціальної, а також фінансового аспекту стійкості.

Перевага запропонованої методики розрахунку інтегрального коефіцієнта стійкості полягає в достовірності інформаційної бази, представленій офіційними даними служби державної статистики, що забезпечує оперативність аналізу даних і можливість здійснювати розрахунок інтегрального показника сталого розвитку регіону щомісяця.

Для оцінки індексів економічної, екологічної, соціальної, фінансової та інституційної стійкості розвитку регіону пропонується використовувати наступні формули.

Індекс економічної стійкості розвитку регіону пропонується розраховувати за формулою:

$$IES = IPB * IBPSG * TZVP, \quad (1)$$

де IES – індекс економічної стійкості розвитку регіону;

IPB – індекс промислового виробництва;

IBPSG – індекс виробництва продукції сільського господарства;

TZVP – темп зростання відвантажених товарів власного виробництва, виконаних робіт і послуг власними силами на душу населення.

Індекс екологічної стійкості розвитку регіону пропонується розраховувати за формулою:

$$IELS = TZEВ * TZIOK / TZVЗРА, \quad (2)$$

де IELS – індекс екологічної стійкості розвитку регіону;

TZEВ – темп зростання поточних експлуатаційних витрат на охорону навколишнього середовища;

TZIOK – темп зростання інвестицій в основний капітал, спрямованих на охорону навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів;

TZVЗРА – темп зростання викидів забруднюючих речовин в атмосферу.

Індекс соціальної стійкості розвитку регіону пропонується розраховувати за формулою:

$$ISS = TZNЗП * TZRГД * TZППН, \quad (3)$$

де ISS – індекс соціальної стійкості розвитку регіону;

TZNЗП – темп зростання середньомісячної номінальної заробітної плати працівників;

TZRГД – темп зростання реальних грошових доходів;

TZППН – темп зростання обсягу платних послуг населенню в порівнянних цінах.

Індекс фінансової стійкості розвитку регіону пропонується розраховувати за формулою:

$$IFS = DB * TZПП * TRДЗ, \quad (4)$$

де IFS – індекс фінансової стійкості розвитку регіону;

DB – коефіцієнт бюджетного покриття (співвідношення доходів і видатків бюджету регіону);

TZПП – темп зростання частки прибуткових підприємств і організацій;

TRДЗ – темп зростання відношення дебіторської заборгованості до кредиторської.

Індекс інституційної стійкості розвитку регіону пропонується розраховувати за формулою:

$$ПС = ПOK * СПС / ТЗЗЗ * ТЗТЗ, \quad (5)$$

де ПС – індекс інституційної стійкості розвитку регіону;

ПОК – індекс фізичного обсягу інвестицій в основний капітал до відповідного місяця попереднього року;

СПС – співвідношення сум, що надійшли від податків і зборів до суми нарахованих податків, зборів та інших обов'язкових платежів;

ТЗЗЗ – темпи зростання показника “зареєстровані злочини” в разях;

ТЗТЗ – темпи зростання показника “зареєстровані тяжкі та особливо тяжкі злочини” в разях.

Інтегральний індекс стійкості розвитку регіону пропонується відповідно до загальної методології індексного методу, розраховувати як середнє геометричне приватних індексів.

Висновок. У результаті порівняльного аналізу існуючих методик оцінки сталого розвитку регіону виявлено їх різноманіття та відмінність за глибиною дослідження, охопленням соціально-економічних процесів, складом індикаторів і їх угрупованням, за методами оцінки та узагальнення результатів. Встановлені недоліки цих методик.

Розроблено методику оцінки стійкості розвитку регіональних соціально-економічних систем, що передбачає розрахунок агрегованого показника – інтегрального коефіцієнта стійкості, що передбачає розрахунок приватних індикаторів, які характеризують соціальну, економічну, екологічну, інституційну, фінансову стійкість.

Визначено систему наборів вихідних показників, укрупнених взаємопов'язаними блоками-компонентами соціально-економічних систем: інституційним, господарсько-економічним, екологічним, соціальним.

Перевагами і принциповими відмінностями пропонованої системи індикаторів є:

- ефективність і економічність при здійсненні моніторингу стійкості розвитку регіону;

- достовірність даних, що використовуються;

- доступність для широкого загалу;

- вмонтованість механізму збору даних та обробки інформації в існуючу систему державного і регіонального управління.

Список використаних джерел

1. Бобылев С. Н. Индикаторы устойчивого развития: региональное измерение : пособие по региональной экологической политике / под ред. В. М. Захарова. М. : Акрополь, ЦЭПР, 2007. 60 с.

2. Горяна І. В. Формування методики оцінювання сталості розвитку регіонів. Економічний аналіз. 2013. Т. 14, № 1. С. 59-63

3. Зайцева Л. Оцінка сталості розвитку регіону. Управління сучасним містом. 2008. №1-3. С. 31-35.

4. Національна парадигма сталого розвитку України / за ред. проф., академіка НАН України, д. т. н., проф., засл. Діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. К. : ДУ “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України”, 2012. 72 с

5. Раєвнева О. В., Голяд Н. Ю. Моделювання антикризового управління регіоном. Харків: ХНУ, 2007 300 с.

6. Сталій розвиток регіонів України / наук. кер. М. З. Згуровський. К. : НТУУ «КПІ», 2009. 197 с.

References

1. Bobylev, S., Zakharova, V.M. (2007). Indikatory ustoichyvogo razvitiya: regionalnoie izmereniye: posobiye po regionalnoi ekolohicheskoi politike [Sustainable Development Indicators: Regional Dimension: A Guide to Regional Environmental Policy]. Moscow: Acropolis, CESR, 60 [in Russian].
2. Goryana, I. (2013). Formuvannia metodyky otsiniuvannia stalosti rozvytku rehioniv [Formation of a methodology for assessing the sustainability of regional development. Economic analysis]. 14, 1, 59-63
3. Zaitseva, L. (2008). Otsinka stalosti rozvytku rehionu. Upravlinnia suchasnym mistom [Assessment of sustainability of the region's development. Contemporary city management]. 1-3, 31-35 [in Ukrainian].
4. Natsionalna paradyhma staloho rozvytku Ukrainy [National Paradigm of Sustainable Development of Ukraine] / ed. Prof., Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine, Dr. Sci., Prof., Zl. A person of science and technology of Ukraine B.E. Paton. – K.: DU "Institute of the Natural Resources Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine", 2012, 72 [in Ukrainian].
5. Rayevneva, O., Holiad, N.Y. (2007). Modeliuvannia antykryzovoho upravlinnia rehionom [Modeling of crisis management in the region]. Kharkiv, KhNU, 300 [in Ukrainian].
6. Zhurovsky, M. Z. (2009). Stalyi rozvytok rehioniv Ukrainy [Sustainable development of regions of Ukraine]. K, NTUU "KPI", 197 [in Ukrainian].

ANNOTATION

METHODOLOGICAL APPROACHES TO ESTIMATION OF SUSTAINABILITY OF THE REGION DEVELOPMENT

CHECHETOVA Nataliya,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Professor of the Department of Business Economics, Business Administration and Regional Development,

Kharkiv National University of Urban Economics

Named after O. M. Beketov

(Kharkiv),

BONDARENKO Valeriy,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Professor of Marketing and Advertising Department,

Vinnytsia Trade and Economic Institute

of Kyiv National University of Trade and Economics

(Vinnytsia),

PIDVALNA Oksana,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Agrarian Management,

Vinnytsia National Agrarian University

(Vinnytsia)

The article is devoted to the problems of assessing the sustainable development of the region. Approaches to assessing sustainable development at different levels of regional management are considered. It has been found that, despite their significant number, there

is currently no single approach that would provide a comprehensive and well-founded assessment in order to further select the goals and strategic directions of sustainable development of the regions. It is shown that in order to ensure the effectiveness of management decisions, the complex application of the criteria, system of indicators and research methods is necessary. The methodical approach to the estimation of sustainable development of regions of Ukraine is proposed, in which the general assessment of its level is carried out with the help of the integral indicator constructed of social, economic, ecological, financial and institutional components of the development of regions of Ukraine. That ensures the efficiency of data analysis to determine the priorities of regional management and the possibility of a comparison of the performance of regional authorities.

Key words: sustainable development, indicators, strategic management, monitoring, regional development, region, stability, socio-economic system.

Tab.: 1. Lit.: 6.

АННОТАЦИЯ МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА

ЧЕЧЕТОВА *Наталья Федоровна,*
доктор экономических наук, профессор,
профессор кафедры экономики предприятий, бизнес-администрирования
и регионального развития,
Харьковский национальный университет городского хозяйства
имени А.Н. Бекетова
(г. Харьков)

БОНДАРЕНКО *Валерий Михайлович,*
доктор экономических наук, профессор,
профессор кафедры маркетинга и рекламы,
Винницкий торгово-экономический институт
Киевского национального торгово-экономического университета
(г. Винница)

ПИДВАЛЬНА *Оксана Григорьевна,*
кандидат экономических наук,
доцент кафедры аграрного менеджмента,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

Статья посвящена проблемам оценки устойчивого развития региона. Рассмотрены подходы к оценке устойчивого развития на разных уровнях управления региона. Обнаружено, что, несмотря на значительное их количество, в настоящее время отсутствует единый системный подход, обеспечивающий комплексную и обоснованную оценку с целью дальнейшего выбора целей и стратегических направлений устойчивого развития регионов. Показано, что для обеспечения результативности управленческих решений необходимо комплексное применение критериев, системы показателей и методов исследования. Предложен методический подход к оценке устойчивого развития регионов Украины, в котором общая оценка его уровня осуществляется с помощью интегрального показателя, построенного на

базе социальной, экономической, экологической, финансовой и институциональной компоненты развития регионов Украины, что обеспечивает оперативность анализа данных для определения приоритетов регионального управления и возможность сравнение результатов деятельности органов власти регионов.

Ключевые слова: устойчивое развитие, индикаторы, стратегическое управление, мониторинг, региональное развитие, регион, устойчивость, социально-экономическая система.

Табл.: 1. Лит.: 6.

Інформація про авторів

ЧЕЧЕТОВА Наталія Федорівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова (м. Харків, e-mail: nchechetova@ukr.net).

БОНДАРЕНКО Валерій Михайлович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу та реклами, Вінницький торгово-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету (м. Вінниця, e-mail: bondarenkovalm@gmail.com).

ПІДВАЛЬНА Оксана Григорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри аграрного менеджменту, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: pog@vsau.vin.ua).

NCHECHETOVA Nataliya – Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Business Economics, Business Administration and Regional Development, Kharkiv National University of Urban Economics named after O.M. Beketov (Kharkiv, e-mail: nchechetova@ukr.net).

BONDARENKO Valeriy – Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Marketing and Advertising, Vinnytsia Trade and Economics Institute of Kiev National University of Trade and Economics (Vinnytsia, e-mail: bondarenkovalm@gmail.com).

PIDVALNA Oksana – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Agricultural Management, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3 Soniachna Str., e-mail: pog@vsau.vin.ua).

ЧЕЧЕТОВА Наталия Федоровна – доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры экономики предприятий, бизнес-администрирования и регионального развития, Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А.Н. Бекетова (г. Харьков, e-mail: nchechetova@ukr.net).

БОНДАРЕНКО Валерий Михайлович – доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры маркетинга и рекламы, Винницкий торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета (г. Винница, e-mail: bondarenkovalm@gmail.com).

ПІДВАЛЬНА Оксана Григорьевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры аграрного менеджмента, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: pog@vsau.vin.ua).

